

To nie Kolumb odkrył Amerykę – rozważania Else Roesdahl

[...] dwie barwne sagi islandzkie: Saga o Grenlandczykach oraz Saga o Eryku Rudym [...] mówią [...] przede wszystkim o podróżach do Winlandii (Ameryki). Napisano je jednak stosunkowo późno, bo aż w XIII wieku, i [...] są one dość fantastyczne, a w dodatku często sprzeczne. Tam, gdzie są zgodne, [...] zbliżamy się przynajmniej do wiarygodności wobec ustnej tradycji, która jest podstawą opowieści, gdyż autorzy dwóch różnych sag raczej nie wiedzieli o sobie nawzajem. Ponadto okres wikingów [...] w Ameryce jest naświetlony przez badania archeologiczne. [...] W sagach mówi się, że Ameryka (Winlandia) została odkryta przy okazji jednego z długich rejsów z Islandii lub Norwegii na Grenlandię, kiedy statki zeszyły z właściwego kursu. Saga o Grenlandczykach głosi jednak, że zasługę tę należy przypisać Bjarnemu, synowi Herjolfa, który emigrował razem z Erykiem Rudym (przy czym Bjarne nie zszedł na ląd), podczas gdy Saga o Eryku Rudym mówi, że odkrycie to zawdzięczamy Leifowi Szczęśliwemu*, synowi Eryka [...].*

[...] dość długo dyskutowano, gdzie znajdują się ziemie określane jako Winlandia, Marklandia (Kraj Lasów) czy Hellulandia (Kraj Kamienisty albo Skalisty). Prawdopodobnie chodzi o Nową Fundlandię, [...] Labrador lub Ziemię Baffina na północy. W L'Anse aux Meadows*, na północnym krańcu Nowej Fundlandii, znaleziono też jedyną, bez wątpienia, skandynawską osadę z okresu wikingów w Ameryce: duże budynki w skandynawskim stylu ze ścianami z torfu, jak na Islandii i Grenlandii, oraz wiele przedmiotów skandynawskiego pochodzenia, jak na przykład rodzaj igły do szycia ubrań, wynalezionej przez wikingów z Irlandii. Wytapiano tu żelazo z miejscowej rudy i wykuwano je, wykonywano też naprawy, używając dostępnego w obfitości drewna. Było tu wszystko, o czym pionierzy mogli marzyć: dobra ziemia pod uprawę, sprzyjający klimat, możliwości polowania i rybołówstwa, a także surowce, które na Grenlandii trzeba było sprowadzać z daleka: żelazo i budulec okrętowy.*

Lecz fala pionierów na Atlantyku dotarła tym razem w zamieszkane okolice, a miejscowi Indianie czy Eskimosi, zwani przez skandynawskich Grenlandczyków „chudzielcami”, byli nastawieni wrogo. To, jak również bardzo daleka droga dzieląca ich od krewniaków i przyjaciół, [...] sprawiły, że podróże do Ameryki zakończyły się na wyprawach odkrywczych, a nie doprowadziły do stałego osadnictwa. Pod tym względem sagi mają chyba rację. Jednak podróże ponawiano przez większość średniowiecza, gdyż obszary te były źródłem ważnych surowców. [...]

Z tego okresu mamy [...] znaleziska z osad eskimoskich w Kanadzie arktycznej, które wskazują, że istniały pewne kontakty między tymi dwoma grupami ludności – o ile przedmioty nie pochodzą od rozbitków lub zabitych skandynawskich Grenlandczyków czy nie zostały znalezione w tymczasowych obozowiskach daleko na północy.

Podróże do Winlandii są przedmiotem fascynacji – Skandynawowie dotarli tak daleko i odkryli Amerykę przed Kolumbem. Entuzjaści byli nawet skłonni sądzić, że ruchliwi wikingowie przeszukali cały amerykański kontynent i można w wielu miejscach natrafić na sfalszowane kamienie runiczne [...] i inne podrobione pamiątki skandynawskie.

E. Roesdahl, *Historia wikingów*, przekł. F. Jaszuski, Gdańsk: Marabut, 2001, s. 231–234.

* Eryk Rudy (ok. 950–1005) – wikingiński żeglarz i odkrywca, który jako pierwszy miał dopłynąć do wybrzeży Grenlandii i rozpocząć kolonizację wyspy

* Leif Szczęśliwy lub Eriksson (ok. 975–1020) – syn Eryka Rudego; to temu wikingińskiemu żeglarzowi przypisuje się odkrycie Ameryki (ok. 1000 r.)

* na północy – na północy wschodniego wybrzeża Ameryki Północnej

* L’Anse aux Meadows (czyt. lens-i medołs) – położone najbardziej na północy stanowisko archeologiczne na kanadyjskiej wyspie Nowa Fundlandia

Praca z materiałem

- 1.** Wymień źródła świadczące o obecności wikingów przed Kolumbem w Ameryce.
- 2.** Wyjaśnij, dlaczego wikingom nie udało się skolonizować Ameryki.
- 3.** Wyjaśnij, czym jest „saga”.
- 4.** Wskaż na mapie przypuszczalną trasę wikingów do Ameryki.
- 5.** Na podstawie wiedzy pozaźródłowej ustal, kim jest autorka tekstu.